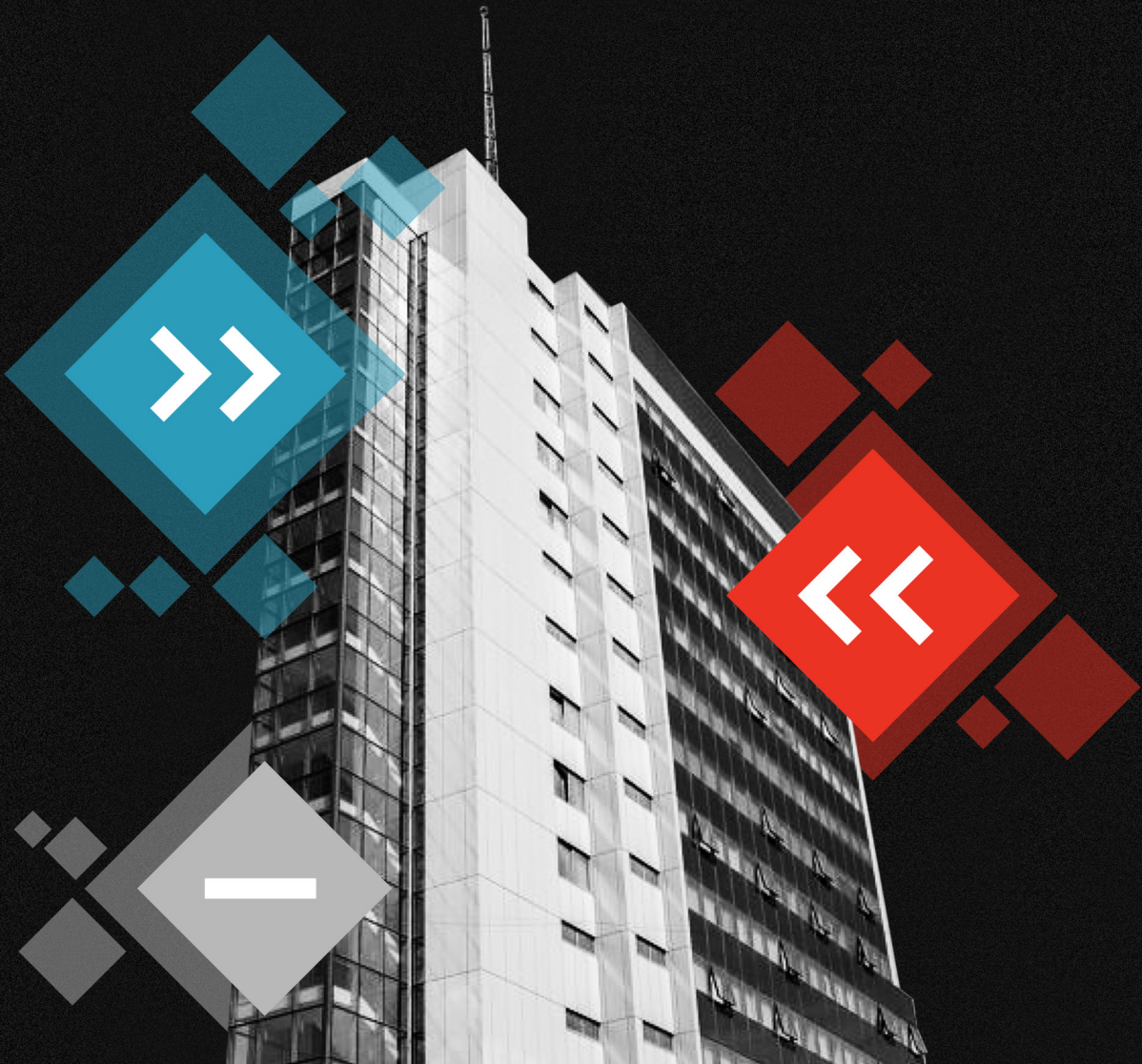

Embassy of the
Kingdom of the Netherlands

FOL

DERI NË ÇFARË MASE ËSHTË INTEGRUAR PROGRAMI ELEKTORAL I VETËVENDOSJES NË PROGRAMIN QEVERTAR?

Publikuar nga: PIPS dhe Lëvizja FOL
Web: www.levizjafol.org; www.pips-ks.org
Adresa: FOL – Andrea Gropa, nr. 35 10000, Prishtina Kosova; PIPS –
Rexhep Luci, 15/5, 10000, Prishtina, Kosova

E drejta e autorit © 2021 . Lëvizja FOL & PIPS. Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij raporti nuk mund të riprodhohet, të ruhet në ndonjë sistem kërkimi ose të transmetohet, në çfarëdo forme ose me çfarëdo mjeti, elektronik, mekanik, fotokopjues, regjistruar ose ndryshe, pa pëlqimin paraprak me shkrim të botuesve.

PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE

Pas zgjedhjeve parlamentare të mbajtura në Kosovë më 14 shkurt 2021, Vetëvendosje doli si partia fituese dhe më pas formoi qeverinë në mars. Shkalla e rezultateve elektorale të Vetëvendosjes, për herë të parë në periudhën pas vitit 1999 lejoi që një parti politike në Kosovë të formojë qeverinë me mbështetjen e vetme të partive politike të cilat përfaqësojnë komunitetet jo-shumicë.

Përkundër faktit se për shkak të pandemisë globale të vazhdueshme, oferta elektorale e shumicës së partive politike u dominua nga objektivat që lidhen me luftimin e pasojave të Covid-19, si në lidhje me shëndetin publik ashtu edhe me rimëkëmbjen ekonomike, vitet e fundit platforma e Vetëvendosjes si partia kryesore opozitare është ndërtuar rreth qëllimeve të luftimit të korrupsionit dhe rritjes së sundimit të ligjit në institucionet e Kosovës.

Si i tillë, diskursi politik i Vetëvendosjes ishte përqëndruar në domosdoshmërinë për të zbatuar ndryshime të thella brenda institucioneve të Kosovës, përmes reformave ndërsektoriale. Në të vërtetë, një platformë e tillë ambicioze kërkon natyrshëm një Program Qeveritar të detajuar dhe të zhvilluar mirë, i cili do të përshkruajë dhe siguroj siç duhet punën e institucioneve gjatë mandatit të ardhshëm katërvjeçar.

Programet qeveritare janë pika kryesore që drejton drejtimin e qeverive dhe punën e përditshme të institucioneve përkatëse, duke qenë se ato shërbejnë si bazë për

vendimmarrjen afatshkurtër dhe afatgjatë të politikave. Në rastin ideal, Programi Qeveritar duhet të përfaqësojë një zgjatje të programit zgjedhor, i cili u votua nga qytetarët në fletët e votimit. Megjithatë, bisedat rreth përmbajtjes së programeve qeverisëse dhe lidhja mes këtyre të fundit dhe premtimeve elektorale, nuk kanë qenë të zhvilluara në Kosovë deri më tani; për të ilustruar një pikë të tillë, shërben fakti se ky raport është një nga përpjekjet e para për të kryer një analizë më të strukturuar.

Bazuar në këtë, raporti kërkon të adresojë një mangësi të tillë, duke iu përgjigjur pyetjes vijuese: deri në çfarë mase programi zgjedhor i Vetëvendosjes, si partia fituese nga zgjedhjet e fundit, është integruar në Programin e Qeverisë së Republikës së Kosovës 2021-2025?

Për ta bërë këtë, një sërë premtimesh elektorale nga një gamë e gjerë fushash sektoriale janë analizuar në lidhje me programin e qeverisë, përkatësisht ekonominë, shëndetin publik, drejtësinë, trajtimin e krimeve të luftës, sigurinë publike, punët e jashtme etj. Në përgjithësi, gjetjet kryesore i këtij raporti të shkurtër tregojnë se një pjesë e rëndësishme e premtimeve elektorale, të cilat ishin pjesë e ofertës elektorale të Vetëvendosjes nuk janë integruar në Programin e Qeverisë.

Përveç kësaj, raporti thekson gjithashtu se një numër premtimesh të përbërë nga shifra monetare të cilat ishin pjesë e programit

elektoral janë hequr ose modifikuar në Programin e Qeverisë me qëllim që të përjashtohen kostot specifike të buxhetit; kjo tregon për faktin se këto premtime në programin elektoral nuk ishin financiarisht të qëndrueshme për t'u përfshirë në programin qeverisës dhe nga ana tjetër për t'u zbatuar në politika dhe investime konkrete.

Ky raport kërkon të risë llogaridhënien e qytetarëve ndaj institucioneve publike dhe partive politike, dhe në këtë drejtim të kontribuojë në diskutimin publik që sillt rreth premtimeve elektorale dhe vendimmarrjes së qeverisë. Si i tillë, raporti u drejtohet kryesisht qytetarëve të Kosovës dhe partive politike. Të dhënat janë zgjedhur dhe kategorizuar nga Lëvizja FOL, ndërsa raporti është përgatitur nga Instituti i Prishtinës për Studime Politike (PIPS).

PROGRAMI ELEKTORAL I VETËVENDOSJE!

Me qëllim të analizimit të shkallës së pajtueshmërisë midis programit zgjedhor dhe programit qeveritar, një grup i politikave të planifikuara janë nxjerrë nga programi elektoral i Vetëvendosjes. Premtimet e politikave u përzgjedhën bazuar në rëndësinë që ato luajtën jo vetëm për programin, por fushatën elektorale në përgjithësi. Kjo nënkupton gjithashtu se këto premtime janë paraqitur më me zë të lartë në paraqitje të ndryshme publike, dhe tani e tutje ato përfaqësojnë themelin e ofertës elektorale të Vetëvendosjes për qytetarët në këto zgjedhje. Gjithashtu, duhet pasur parasysh se mund të ketë premtime që do të inkorporohen vetëm në Planin e Punës, pra jo në Programin e Qeverisë.

Pas një pasqyre fillestare, bazuar në strukturën e programit elektoral, premtimet u përzgjedhën dhe u kategorizuan në dy

kategori kohore (faza aktuale dhe e ardhmja), në dhjetë fusha të ndryshme sektoriale. Në total, për qëllim të këtij raporti u morën parasysh 71 premtime të ndryshme nga programi elektoral i Vetëvendosjes, duke siguruar kështu të dhënat për analizën.

Pas procesit të përzgjedhjes, në fazën tjetër këto premtime të politikave u krahasuan me përmbajtjen e Programit të Qeverisë dhe secila prej tyre u vlerësua bazuar në tre kategori. Tre kategoritë duhet të kuptohen si më poshtë: Integruar (**Ngjyra Blu**) nënkupton që premtimi është identifikuar brenda Programit të Qeverisë; Pjesërisht i Integruar (**Ngjyra Gri**) nënkupton që premtimi është modifikuar dhe ndryshuar, por sidoqoftë mund të gjendet në Programin Qeveritar; nga ana tjetër, Jo i Integruar (**Ngjyra e Kuqe**) tregon se premtimi nuk është gjetur në Programin e Qeverisë.

Në vijim, këto premtime paraqiten dhe kategorizohen në njëren nga tre grupimet e lartpërmendura. Për çdo premtim të politikës i cili është kategorizuar në grupimet e integruara ose pjesërisht të integruara, jepet edhe numri i saktë i faqes në Programin Qeveritar.

PËRMBLEDHJE E PROGRAMIT ELEKTORAL TË VETËVENDOSJES PËR ZGJEDHJET NACIONALE

Programi i Vetëvendosjes u nda në dy kategori kryesore kohore:
faza aktuale (e tashmja) dhe e ardhmja.

E TASHMJA

Lidhur me fazën aktuale (e tashmja) Vetëvendosje propozoi tre ndërhyrje të menjëhershme:

Vaksinimi i së paku 60% të popullsisë së përgjithshme të Kosovës
(faqe 6)

Trajnimi dhe ngritja e kapaciteteve për personelin e kujdesit shëndetësor
(faqe 6)

Bisedime të menjëhershme me vendet e rajonit, veçanërisht Shqipërinë në
përpjekjet e përbashkëta për t'u marrë me COVID-19.

E ARDHMJA

Seksioni i E ardhmja u nda në kategori të cilat do të renditen në përputhje me njërën nga ngjyrat që dallojnë statusin e tyre në Programin Qeveritar. Pjesa kryesore e së ardhmes përfshin disa premtime në lidhje me ekonominë e Kosovës dhe prandaj premtimet e mëposhtme janë zgjedhur:

Krijimi i Fondit Sovran (Fondi Sovran)
(faqe 6)

Krijimi i Bankës për Zhvillim të Republikës së Kosovës (Banka Zhvillimore e Republikës së Kosovës)
(faqe 9)

Agjencia e Privatizimit do të likuidohet dhe asetet do t'i jepen Fondit Sovran
(faqe 9)

Sigurimi i punësimit kontraktual që nuk kalon më shumë se 40 orë të rregullta në javë

-
 Rritja e pagës minimale në 250 Euro për 40 orë në muaj (faqe 8)
-
 Pushimi i lehonisë do të jetë gjithsej 12 muaj, shteti do të kontribuojë në pagesë dhe mundësia do të jetë në dispozicion për të dy prindërit. Për nënat e papuna, shteti do të sigurojë një pagesë prej 250 Euro për 6 muajt e parë të pushimit të lehonisë(faqe 11)
-
 Skema e Punësimit të Garantuar (Skema e Punësimit të Garantuar) për të rinjtë 16-18 vjeç (faqe 26)
-
 Sigurimi i 2000 granteve për sipërmarrësit e rinj me një shumë totale prej 20 milion euro të destinuar për qira dhe pajisje
-
 Krijimi i “Grantit të Katërt” (Granti i 4) për investime kapitale përmes të cilave për katër vitet e ardhshme, komunave do t’u ndahen më shumë se 600 milion Euro (faqe 23)
-
 Zbatimi i programit për shtesat për fëmijët
 - o 20 euro pagesë shtesë për çdo fëmijë nën 2 vjeç
 - o 10 euro pagesë shtesë për secilin fëmijë nën 16 vjeç (faqe 11)
-
 Skema sociale për familjet me të ardhura të ulëta
 - o 50 euro për fëmijë për familje me të ardhura vjetore më të ulëta se 7000
 - o 100 euro për fëmijë për familjet me të ardhura vjetore më të ulëta se 6000
 - o 150 euro për fëmijë për familjet me të ardhura vjetore më të ulëta se 5000
-
 Ndërtimi i 160 kopshteve
-
 Financimi i sektorit të bujqësisë deri në 100 milionë në vit
-
 Heqjen e kartonit të gjelbër kufitar (kartoni i gjelbërt) për diasporën e Kosovës
-
 Ti jepet përparësi sportit duke mbështetur Qendrat Shumëfunktionale të Sportit me një buxhet vjetor prej 15 milion euro
-
 Ndërtimi i Qendrës më të madhe Sportive Multifunktionale në një lokacion afër kryeqytetit të Prishtinës
-
 Rregullimi i çështjes së kanalizimeve deri në vitin 2025
-
 Funkcionalizimi i Aeroportit të Gjakovës

Pjesa tjetër e programit zgjedhor të Vetëvendosjes u nda në dhjetë seksione të veçanta të cilat janë paraqitur më poshtë. Premtimet e mëposhtme janë analizuar dhe kategorizuar:

1. SHKOLLA - EKONOMIA - UNIVERSITETI

- ◆ Të hiqet pagesa për arsimin e hershëm për fëmijët që vijnë nga familje me të ardhura të ulëta (pjesërisht e integruar, faqe 42)
- ◆ Të hiqen notat diferenciale për klasat 1-4 dhe të zëvendësohen me notim formues (pjesërisht i integruar, faqe 42)
- ◆>> Krijimi i bibliotekave të mësuesve në secilën shkollë (faqe 42)
- ◆>> Ofrimi për strehim të përballueshëm për mësuesit (faqe 42)
- ◆>> Të gjitha shkollat profesionale do të pajisen me punëtori praktike (faqe 43)
- ◆>> Themelimi i 'Fondit të Hulumtimit' të disponueshëm për Universitetet (faqe 44)
- ◆>> Sigurimi i rianëtarësimit në Shoqatën Evropiane për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin e Lartë (ENQA) dhe Regjistrin Evropian të Sigurimit të Cilësisë për Arsimin e Lartë (EQAR) (faqe 44)
- ◆>> Të hiqet pagesa semestrale për universitetet publike (faqe 44)
- ◆>> Sigurimi i 1000 bursave për gratë që kërkojnë të studiojnë shkencat teknike, brenda dhe jashtë vendit (faqe 42)

2. SHËNDETI PUBLIK

- ◆>> Funkcionalizimi i sigurimit shëndetësor publik (faqe 10)
- ◆<< Buxhetimi për listën thelbësore të ilaçeve
- ◆<< Një shtesë prej 40 milion euro në vit i shtohet buxhetit të kujdesit shëndetësor

3. DREJTËSIA

- ◆>> Hierarkia e lartë e sistemit të drejtësisë do t'i nënshtrohet procesit të vetingut (faqe 12)
- ◆>> Forcimi i mekanizmit për ndihmë juridike cilësore për qytetarët (faqe 15)
- ◆<< Të ndryshojë Ligjin për Ndihmën Juridike Falas
- ◆>> Krijimi i Gjykatës Administrative dhe Gjykatës së Punës (faqe 13)
- ◆<< Të krijojë një sistem të ri elektronik për menaxhimin e rasteve
- ◆<< Të hartojë Ligjin për Mbrojtjen e të Drejtave Civile
- ◆<< Shtimi i 'Hetimit dhe Trajtimit të Krimeve të Luftës' si pjesë e kurrikulave në Akademinë e Drejtësisë
- ◆>> Të procesohet në Kuvend projektligji që rregullon statusin e administrimit të sistemit të drejtësisë (faqe 12)

4. ADRESIMI I KRIMEVE TË LUFTËS

- ◆>> Përgatitja e padisë kundër Serbisë në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë (faqe 14)
- ◆<< Të sigurohet anëtarësimi i Kosovës në Konventën e Gjenevës dhe Konventën Kundër Gjenocidit
- ◆>> Të themelohet, me ligj, Instituti për Hetimin e Krimeve të Luftës (faqe 14)
- ◆<< Themelimi i një Komisioni të përhershëm në Kuvend duke u fokusuar në Krimet e Luftës (krimet kundër njerëzimit dhe gjenocidi)
- ◆<< Themelimi i një njësie speciale në kuadër të Agjencisë për Mjekësinë Ligjore, në mënyrë që të verifikojë shkencërisht faktet dhe dëshmitë në lidhje me Luftën e Kosovës

- ◀◀ Miratimi i legjislacionit specifik për mbrojtjen e identitetit dhe të dhënave të viktimave të krimeve të luftës në Kosovë
- ◀◀ Krijimi i një dege / departamenti të veçantë brenda Universitetit të Prishtinës, si pjesë e Fakultetit të Drejtësisë, duke u fokusuar në edukimin dhe specializimin e profesionistëve për këto çështje

5. SIGURIA PUBLIKE

- ◊ Të fillohet reforma brenda Policisë së Kosovës menjëherë pas miratimit të Ligjit për pension të parakohshëm të zyrtarëve policorë (pjesërisht, faqe 16)
- ◀◀ Të rekrutohen mbi 2000 oficerë policie
- ◀◀ Të sigurojë sigurim shëndetësor dhe jete për punonjësit e Policisë
- ◀◀ Hierarkia e lartë e Policisë së Kosovës do t'i nënshtrohet vetingut
- ◀◀ Trajnimi i punonjësve të policisë në trajtimin e pakicave dhe parandalimin e dhunës në bazë gjinore dhe në familje

6. MBROJTJA DHE FORCA E SIGURISË SË KOSOVËS

- ▶▶ Të fillojë përgatitjen për anëtarësimin e Kosovës në Kartën e Adriatikut (faqe 53)
- ◀◀ Të bashkëpunojë me ushtritë simotra të NATO-s në sigurimin e përfundimit të Forcave të Sigurisë së Kosovës
- ◀◀ Përgatitja e Planit të Shërbimit Ushtarak të kombinuar, i përbërë nga një afat kohor prej 3+3 muajsh

7. PUNË TË JASHTME

- ◆>> Reforma të thella në Shërbimin Diplomatik, verifikimin e notave, si dhe forcimin e Akademisë së Diplomacisë brenda Ministrisë së Punëve të Jashtme dhe Diasporës (MFAD) (faqe 54)
- ◆<< Kthimi i Ministrisë së Integritimit Evropian si Ministri brenda Qeverisë së Kosovës
- ◆<< Komisionet e përbashkëta parlamentare dhe qeveritare për sigurinë kombëtare, çështjet e jashtme dhe burimet natyrore

8. INSTITUCIONET E ARTIT DHE ARTISTËT

- ◆>> Institucionet e artit do të kenë fonde të pavarura dhe të qëndrueshme (faqe 45)
- ◆<< Teatri Kombëtar dhe teatrot lokalë do të kenë financim të rregullt të garantuar dhe fond shtesë për projektet artistike
- ◆>> Krijimi i Teatrit të Operës dhe Baletit (faqe 45)
- ◆>> Ndërtimi i Teatrit të Ri Kombëtar (faqe 45)
- ◆<< Krijimi i kinemave të reja të qytetit
- ◆- Të trajtohet me përparësi Muzeu i Historisë së Natyrës, Muzeu i Burgut të Prishtinës dhe Muzeu Arkeologjik (pjesërisht i integruar, faqe 48)

9. TRASHËGIMIA KULTURORE

- Themelimi i fondit për ndërhyrjet emergjente për të kursyer mbi 100 asete të Kosovës të listuara si 'trashëgimi në rrezik' (pjesërisht e integruar, faqe 47)
- Të dokumentohen të gjitha burimet e trashëgimisë kulturore (faqe 47)
- Përfshirja e trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor (Plani Hapësinor i Kosovës, Harta Zonale e Kosovës, Regjistri Kadastral) (faqe 47)

10. SPORTI

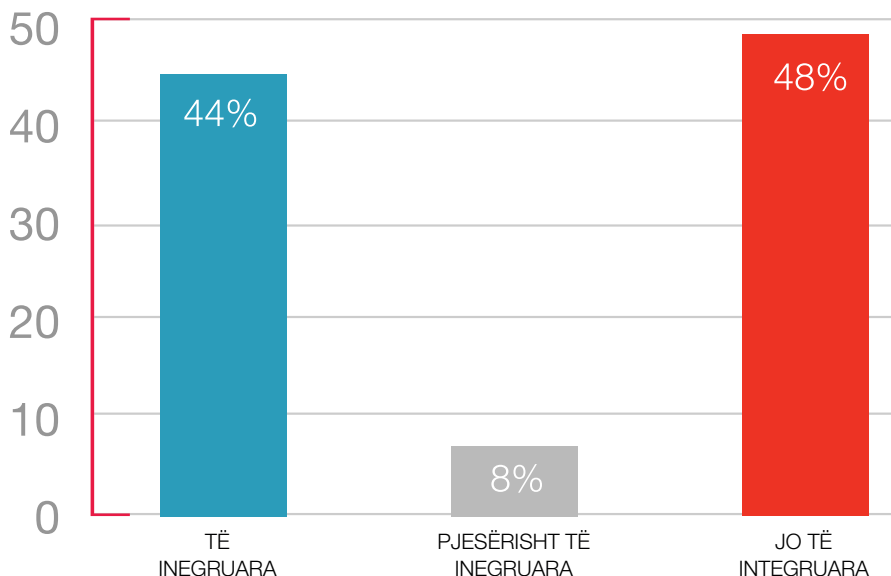
- Programet e përbashkëta të sektorit të sportit me sektorët e arsimit dhe kujdesit shëndetësor (faqe 49)
- ◀◀ Ndërtimi i Stadiumit Kombëtar
- ◀◀ Ndërtimi i Pishinës Olimpike

PROGRAMI ZGJEDHOR VS. PROGRAMI QEVERISËS

Si pjesë e analizës së të dhënave, premtimet elektorale u krahasuan në lidhje me përmbajtjen e Programit të Qeverisë dhe rezultatet tregojnë se një numër më i madh i këtyre premtimeve të politikave nuk janë integruar në këtë të fundit. Siç tregon tabela më poshtë, janë 34 premtime të politikave të cilat nuk janë integruar në Programin e Qeverisë, krahasuar me 31 që janë integruar në dokument, ndërsa 6 premtime të politikave ishin pjesërisht të integruara.

Nga ana tjetër, ka edhe shifra të ngjashme nëse këto premtime llogariten në bazë të përqindjes. Siç tregon grafiku më poshtë, rreth 48% e premtimeve të politikave nuk ishin të integruara në Programin Qeveritar, krahasuar me rreth 44% të cilat janë integruar në dokument. Në të njëjtën kohë, rreth 8% e këtyre premtimeve të politikave u modifikuan ose ndryshuan, si të tilla ato u integruan vetëm pjesërisht në program.

Niveli i integritit të premtimeve zgjedhore të zgjedhura në programin qeveritar, i llogaritur në përqindje

Ajo që është interesante është fakti se një numër premtimesh të politikave në programin zgjedhor u ndoqën me numra investimesh, megjithatë ky nuk ishte rasti me Programin e Qeverisë. Për shembull, një numër premtimesh me shifra të rëndësishme investimi nuk mund të gjenden në Programin e Qeverisë, të tilla si: ofrimi i 2000 granteve për sipërmarrësit e rinj me një shumë prej 20 milion euro për qira dhe pajisje; financimin e sektorit të bujqësisë deri në 100 milionë në vit; ose 40 milionë euro shtesë të shtuar në vit në buxhetin e kujdesit shëndetësor.

Në mënyrë të ngjashme, disa premtime të tjera si krijimi i Grantit të Katërt për komunat, janë hequr nga tarifa që do të ndahet (600 milionë euro), duke përfshirë kështu vetëm premtimin në Programin e Qeverisë. Në përgjithësi, këto ndryshime në aspektin e investimeve buxhetore tregojnë faktin se disa aspekte të programit zgjedhor u hartuan dhe iu ofruan qytetarëve në mungesë të planifikimit të duhur financiar.

Ndërsa ka mungesë të të dhënave për të krahasuar këto shifra me përputhshmërinë e programeve elektorale të qeverive të mëparshme me programet e tyre qeverisëse, në lidhje me pyetjen kërkimore që u paraqit në pjesën e parë, gjetjet tregojnë se ekziston një hapësirë midis premtimeve që ishin pjesë e programit elektorale të Vetëvendosjes dhe Programit Qeveritar. Të dhënat që janë përdorur për këtë raport tregojnë se ka mospërputhje të rëndësishme midis dy dokumenteve, pasi një pjesë kaq e rëndësishme e premtimeve elektorale nuk ka të ngjarë të transformohen në vendime konkrete të politikave gjatë mandatit qeverisëse. Për të siguruar që oferta elektorale - dhe vota e qytetarëve - të shndërrohet në politika konkrete, cilësia e programeve zgjedhore nga partitë politike në Kosovë duhet të përmirësohet. Kjo nënkupton fokusimin në ofrimin e politikave më realiste dhe premtimeve financiare, të cilat kanë një shans më të lartë për t'u ndërtuar dhe transformuar në Programin Qeveritar.

KONKLUZION

Ky raport i shkurtër ka diskutuar përmbajtjen e Programit Qeveritar të Republikës së Kosovës 2021-2025, në lidhje me programin elektorale të Vetëvendosjes, e cila ka formuar qeverinë menjëherë pas fitimit të zgjedhjeve në shkurt 2021. Për këtë qëllim, një grup i 71 premtimeve elektorale janë nxjerrë nga programi elektorale dhe më pas janë krahasuar me programin qeveritar, bazuar në tri kategori (të integruara, pjesërisht të integruara dhe të pa integruara). Rezultatet tregojnë se grupi më i lartë i këtyre premtimeve nuk është i integruar në programin qeverisëse, duke përbërë një shifër prej rreth 48%.

Për të zbërthyer më mirë Programin Qeveritar, në fazën tjetër do të ishte interesante të analizohet përqindja e përputhshmërisë së programit aktual të qeverisë me programet e kaluara të qeverisë. Kjo më mirë do të lejonte gjurmimin e përmbajtjes së programit qeveritar, duke lejuar kështu hapësirën për të analizuar nëse Programi Qeveritar ka më shumë përputhshmëri me programin elektorale të subjektit politik ose me programet e kaluara të qeverisë.

Në të njëjtën kohë, një rugë tjetër për hulumtim do të ishte eksplorimi i nivelit dhe metodës së zbatimit të Programit Qeveritar; domethënë edhe pse Vetëvendosje kishte premtuar heqjen e pagesës së kartës së gjelbër për pjesëtarët e diasporës që hynin në Kosovë, javët e fundit ky premtim u zbatua, duke mbuluar shpenzimet nga buxheti i shtetit. Në këtë drejtim, pagesa nuk u hoq në vetvete, por u ridrejtu për t'u mbuluar nga paratë e tatimpaguesve, në vend që të hiqet siç ishte premtimi fillestar. Si e tillë, hedhja dritë mbi nivelin e zbatimit dhe mënyrën se si u zbatuan premtimet elektorale, gjithashtu mund të përfaqësojë një enigmë interesante për kërkimet e ardhshme të politikave.

Shënim: Të dhënat janë mbledhur deri në qershor 2021 dhe publikimi është punuar gjatë muajit Korrik 2021. Rrjedhimisht, publikimi nuk përfshin vendimet e mëvonshme të qeverisë.

“Publikimi i këtij raporti është bërë i mundur nga mbështetja e Mbretërisë së Holandës, përmes Ambasadës së Holandës në Kosovë. Përbajtja dhe rekomandimet nuk përfaqësojnë pozicionin zyrtar të Mbretërisë së Holandës.”

